

РЕЦЕНЗИЯ

от

Акад. проф. д-р Лъчезар Динчов Трайков, д.м.н.,

Ректор, Медицински университет – София,

УМБАЛ „Александровска“, гр. София,

член на Научното жури съгласно Заповед № РД – 272/15.09.2022 г. на Ректора на

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

По конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по специалност „Нервни болести“, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас, по обявен конкурс в ДВ бр. 45/17.06.2022 г.

Единствен кандидат: д-р Иван Николов Димитров, д.м.н.

Обща характеристика на научната дейност на кандидата

Научната дейност на кандидата д-р Димитров, представена в научните трудове, подлежащи на рецензиране в настоящия конкурс, отговаря напълно на законовите изисквания.

В конкурса за професор д-р Димитров е представил 148 пълнотекстови публикации. За рецензиране, в отделен списък, са предложени 83 от тях, като останалите допълват представата за научната дейност на кандидата. Публикациите включват един монографичен труд, един автореферат на дисертационен труд за придобиване на НС „Доктор на науките“, 6 глави от колективна монография и 75 статии, разпределени в десет раздела. От тях 14 са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, а 61 – в нереперирани списания с научно рецензиране. Основните научни направления са множествена склероза, когнитивни нарушения, деменции и невропсихология, електроенцефалография, епилепсия, екстрапирамидни заболявания, невроонкология и неврохирургия, мозъчно-съдова болест, синдроми и клинични случаи, професионални заболявания, качество на живот и здравни грижи.

Публикациите за рецензиране са посочени в списък с поредни номера, обозначени с арабски цифри. Д-р Димитров е първи автор на 12 (14,5%) от представените за участие в конкурса трудове. Самостоятелен автор е на 4 от тях, които са един монографичен труд, един автореферат и две обзорни статии.

Анализ на трудовете по направления

Множествена склероза

Съществени в научните трудове са опитите за изясняване и оценяване на патологичните процеси при множествената склероза. Те се отнасят до възможностите на новите техники на невроизобразяването от една страна и до търсенето на пътища за максимално възможното приближаване на инструментите за оценка състоянието на пациентите до унифициране. Концентрирайки усилията си в тези две направления, МРТ-морфометрия и невропсихологичен инструментариум, д-р Димитров е получил резултати, които имат място и в теоретичното, и в практическото мислене и действие. Такъв е характерът на приносите, произтичащи основно от дисертационния труд за присъждане на научна степен „Доктор на науките“, озаглавен „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“ (83), но също и от останалите публикации по тези теми. Принос на д-р Димитров е концепцията за комплексно изследване на мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус – с невропсихологични тестове и СПП – при пристъпно-ремитентна множествена склероза. Заслужава положителна оценка като личен принос също и създаденият специализиран протокол за систематизирано събиране на информация относно когнитивния статус и мозъчните волуметрични показатели при пациенти с МС, заедно с разработената електронна версия. Представените резултати и изводите доказват качествата на протокола. Стъпвайки на специфичната квалификация и опита си в невропсихологичните изследвания от години, д-р Димитров е компилирал и използвал оригинален набор от достъпни невропсихологични инструменти за изследване на когнитивни нарушения при пациенти с МС. Отново, получените резултати позволяват този набор да се препоръча за други научни разработки в бъдеще.

Публикациите, посветени на въпроса за значението на придружаващите заболявания при пациенти с МС като сирингомиелия (24), структурна епилепсия (38) и лаймска болест (54) са принос към литературата и клиничната практика. Такива са и приносите от публикуваните анализи на честотата и значението на

гастроентерологичните (25), чернодробните (37) и заболяванията на щитовидната жлеза (35). Оригинални приноси носят проучванията, посветени на коморбидността и качеството на живот (55,63).

Независимо че (18F)-FDG ПЕТ не се прилага рутинно в диагностиката на МС, чрез този метод се получават данни за патогенетичните механизми и съотнесеността на функционалните мозъчни нарушения с клиничните прояви. Публикуваната в съавторство обзорна статия по този малко изследван проблем е принос към литературата, изследователската и клиничната практика (39).

Когнитивни нарушения, деменции и невропсихология

Д-р Димитров е един от българските изследователи в областта на невроепидемиологията. В съответствие със своя траен интерес и квалификация в невропсихологията и дементологията, той представя информация и обсъждане по темата за епидемиология на деменциите. Тези обзорни статии са принос към това важно направление (36,70).

Монографията „Тестът с рисуване на часовник в клиничната практика“ има съществено място сред трудовете, представени за рецензиране (83). Този тест е действително един от най-известните, прилагани често и от дълго време. В монографията е представен широк, аналитичен обзор на литературата, като са описани голяма част от познатите и по-често прилаганите в практиката методи, системи за оценка. Направен е подробен преглед на данните от литературата за характеристиките, спецификата и клиничната полза от този тест в различните му варианти и методите за оценяване. Д-р Димитров е включил и рисунките на часовници от 62 пациенти с различни по степен когнитивни нарушения, оценени по пет различни метода. Създадена е възможност за непосредствено запознаване с критериите за оценяване и с различните по сложност и времеемкост стратегии. Систематично са представени извършените анализи на резултатите. Тези две характеристики на монографията обуславят и нейните приноси към теоретичното и практическото направление на когнитивната неврология. Невролози, невропсихолози и други специалисти получават информация за възможностите и особеностите на този достъпен скринингов инструмент. Трябва да се подчертае и приноса на представения собствен опит, придружен със статистическо анализиране, който изпълнява и дидактични цели. Особено полезни са и представените анализи на съчетаното приложение на теста с други невропсихологични методи на изследване.

Непосредствен принос към невропсихологичната практика се съдържа в публикацията, посветена на изчисляването на общ резултат от невропсихологичната батерия CERAD (9). Показва се, че приложението на метода при български контингент има качества, които позволяват да се препоръча рутинното му използване.

Електроенцефалография, епилепсия

Най-големият принос в това направление, към обучението, но и към неврологичната практика е участието на д-р Димитров като съавтор в 6 глави от книгата „Кратък наръчник за провеждане на обучение по клинична електроенцефалография“ (76-81). Наръчникът представя практически насочена информация за осъществяване и интерпретация на ЕЕГ, полезна за обучаващи се в методиката невролози, за специализанти, лаборанти и др. Изданието отговаря на нуждата от практически насочена литература по този проблем в българската литература.

Представяйки промените в предизвиканите зрителни и слухови потенциали при болни с епилепсия се предлага този чувствителен и неинвазивен метод за регистриране на мозъчната дисфункция да намери рутинно приложение при тези пациенти. Информацията и позицията, съдържащи се в тази публикация са принос за клиничната практика (16).

Интерес представляват приложението на количествената ЕЕГ и при пациенти с нарушения от аутистичния спектър и хиперкинетично разстройство с нарушение на вниманието (7) и корегистрацията на РЕТ/СТ за локализация на епилептогенни мозъчни лезии при пациенти със структурна епилепсия (15).

Екстрапирамидни заболявания

В две статии са разгледани аспекти на коморбидността при пациенти с болест на Паркинсон (ПБ) – със захарен диабет тип 2 (13) като потенциален рисков фактор, както и с гастро-интестинална патология (36). Това е принос към изследванията, подчинени на интереса към връзка между двете заболявания и на фенотипната им характеристика. Принос към този проблем, както и към неврологичната литература е и описанието на обонятелните нарушения при ПБ, в сравнение с нормалната обонятелна функция при пациенти с есенциален тремор (ЕТ), прогресивна супрануклеарна парализа и кортикобазална дегенерация (30).

Принос към мотивирането изследванията в тази посока са и получените данни за промени в лабораторни показатели при ЕТ, възможен индикатор за различаващи се патофизиологични механизми, лежащи в основата на ПБ и ЕТ (6). Предварителните резултати от (18F)-FDG PET/CT при пациенти с ЕТ за възможни промени в зоната на Вроса, зрителните зони и предната цингуларна кора имат приносен характер в тази малко изследвана област (4). Представяват интерес статиите, които касаят нарушенията на съня (60) и психозите (59) при ПБ, а също черепно-мозъчния травматизъм и анестезията при ПБ и ЕТ (58).

Може да се приеме, че пример за интердисциплинарен подход и принос към популяризирането и овладяването на сравнително рядко коментиран в литературата проблем е статията, касаеща денталното здраве на пациентите с ПБ (23).

Невроонкология и неврохирургия

Включена е обзорна статия за качеството на живот при пациенти с мозъчни тумори, особено важно при клинични проучвания върху нови методи на лечение, но също и в практиката, предвид характера на болестта (24).

Несъмнен е приносът на публикациите, свързани с методологията и практиката на превенция и контрол на риска в неврохирургичната практика, с приложението на чеклист за безопасност в Клиниката по неврохирургия на УМБАЛ „Св. Марина“, гр. Варна и с различните възможни инциденти и съответни системи за тяхното долавяне и докладване (19,20,22).

Мозъчно-съдова болест

Този раздел, чиято тематика не е сред основните за кандидата, съдържа публикации, анализиращи различни лабораторни параметри и коморбидността при пациенти с мозъчно-съдова болест (26, 27, 28, 32, 33).

Синдроми и клинични случаи

Принос към неврологичната практика са описанията на клиничен случай на кератоконус и на хипертрофичен спинален луетичен менингит с прояви на трансверзална лезия на гръбначния мозък, също обзорната статия по темата за невролуес (1,2,17). Статиите за синдрома на Parry-Romberg (34), синдрома на Gerstmann (14), болестта на Huntington (71), синдрома на Miller Fisher (72), болестта на Ollier и нейните неврологични усложнения (73), синдрома на скования човек (74), мозъчен

абсцес при дете (62), както и анти-NMDAR енцефалит, описан сред първите в страната (11) също представят интересни за клиничната практика състояния. Принос се съдържа и в публикувано описание на клиничен случай, показващ влиянието на стигматизиращите вярвания и предразсъдъците на етническите малцинства при търсене на психично здраве, което засяга способността на специалистите да предоставят широкообхватна медицинска помощ (8).

Представени са примери за коморбидност между едни от честите неврологични заболявания, изискващи диагностична прецизност и адекватна неврохирургична намеса. Могат да се определят като съществен принос за обогатяване и актуализиране на знанията и поведението в клиничната практика, например при рядко срещаното съчетание на глиобластом, множествена склероза и епилепсия (3) и на остеоид-остеом на бедрената глава и дискова херния на ниво L4-L5 (5).

Професионални заболявания

Този раздел съдържа 2 статии. Те разглеждат корелациите между експозицията на вибрации и развитието на АЛС (12), респ. хроничната невротоксичност на оловото като възможен рисков фактор за когнитивно увреждане на при продължително въздействие върху човешкия организъм (13).

Качество на живот

Тук е цитирана една публикация, която обаче има съществен научен и приложен принос. Представя превода и адаптацията на български език на въпросника за качество на живот KINDL^R (75). Въпросникът е публикуван за първи път на български език, като д-р Димитров е участвал активно в целия процес.

Здравни грижи

Макар и не директно свързани със специалността на кандидата, публикациите в този раздел са свързани с професионалната му ангажираност във филиала на МУ-Варна в гр. Сливен. В тези публикации той е съавтор на специалисти по здравни грижи. Сред разглежданите научни проблеми изпъкват тези за бременността при жени с епилепсия (41,42), здравните грижи при пациенти с множествена склероза (46,48), прилагането на скалата за оценка на коми по Glasgow от медицински сестри (47), рисковете от инфекции за извършващите парентерални манипулации (39, 51, 52, 68), профилактиката на рака на маточната шийка (69), сестринските грижи при синдром на

Waterhouse-Friderichsen (66). В други публикации (43, 50, 56, 65) се представят особености на грижите за деца със захарен диабет. Включени са и проучвания на сексуалното здраве в юношеската възраст (44, 49), на болничното хранене (40), на комуникацията с пациента, информираността му и удовлетвореността от здравните грижи (53,57), а също и касаещи педагогични въпроси (53,57).

Образование и преподавателска дейност на кандидата

Иван Димитров е завършил средно образование в IV Езикова гимназия „Фр. Ж.-Кюри“ – Варна, Френски отдел, а през 2002 г., висше образование – медицина в Медицински университет – Варна. Има призната специалност по Нервни болести от 2007 г. и образователна и научна степен „Доктор“ след защита на дисертационен труд на тема „Проучване на деменциите и леките когнитивни нарушения сред населението на град Варна“ от 2009 г. От 2017 г. има призната научна степен „Доктор на науките“ след защита на дисертационен труд на тема „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“. Придобил е професионална квалификация по: Клинична невропсихология, Клинична електроенцефалография, Евокирани потенциали, Доплерова сонография и Педагогическа квалификация на обучители от лечебните заведения. Представена е информация за проведени обучителни курсове по различни теми от неврологията.

От 03.2003 г. е редовен докторант, от 10.2003 г. – асистент, от 11.2006 - старши асистент, от 02.2010 до 03.2013 главен асистент в Катедрата по неврология на МУ – Варна, Факултет „Медицина“, от 03.2013 до 09.2015 е Доцент, Р-л Катедра по здравни грижи, Филиал Сливен към МУ-Варна, от 09.2015 до 11.2021 – Директор на Филиал Сливен към МУ-Варна, като от 2018 до 2021 г. заема АД „Професор“ към университета.

Има трудов и преподавателски стаж, надвишаващ 18 г. и достатъчна учебна натовареност за периода на работата си в МУ-Варна. Провеждал е лекционно и практическо обучение по неврология на студенти по медицина и дентална медицина на български и английски език, лекционно и практическо обучение по невронауки на студенти по медицина на английски език, практическо обучение по неврология на студенти по специалностите Медицинска сестра и Акушерка, лекционно и практическо обучение на специализанти по неврология и по обща медицина, лекционно обучение на

студенти по медицина в рамките на свободноизбираеми дисциплини – Невробиология и Основи на невропсихологията. Осъществил е научно ръководство на трима успешно защитили докторанти.

Д-р Димитров използва свободно писмено и говоримо френски и английски език и средно - руски език. Има адекватни компютърни умения. Участвал е в проекти. Получил е стипендия на Френското Правителство за тримесечна специализация във Франция през 2005 г., стипендии за посещение на конгрес и конференция в чужбина.

Кандидатът има 39 цитирания в реферирани и индексирани издания, както и 7 в такива с научно рецензиране.

Членува в съсловни и научни организации.

Основни научни и научно-приложни приноси

Приноси с оригинален характер:

1. За първи път на български език е представена монография, третираща различните системи за оценка на теста с рисуване на часовник, с широка практическа част, в полза на различни категории от специалисти.
2. За първи път е преведен и адаптиран на български език е въпросникът за качество на живот в детска възраст KINDL^R. Той е одобрен за използване в окончателния му вид на български език за научни изследвания, както и в практиката при български педиатрични пациенти.
3. За първи път при български контингент е приложен методът на Chandler за изчисляване на общ резултат от невропсихологичния набор CERAD.

Приноси с научно-приложен характер:

1. Принос към българската учебна медицинска литература е книгата „Кратък наръчник за провеждане на обучение по клинична електроенцефалография“.
2. Принос към българската неврологична литература и клинична практика представляват описаните клинични случаи.
3. Описани са рисковете от инфектиране при извършване на манипулации от медицински сестри и студенти, като са предложени стратегии за тяхното понижаване.

4. Идентифицирани са някои проблеми при пациенти с неврологични заболявания (бременност при епилепсия, качество на живот и ниво на информираност при множествена склероза) и са изтъкнати възможностите специалистите по здравни грижи да участват в тяхното решаване, в помощ на лекарите.
5. Мотивирано е включването на специалистите по здравни грижи с конкретни действия в превенцията на захарния диабет, затлъстяването и понижената двигателна активност и за подобряване на начина на живот на децата в училищна възраст.
6. Поставен е акцент върху разрастващия се проблем за сексуалното здраве в юношеската възраст, като се изтъква необходимостта от навременно обучение и се стимулират мерки за внедряването му, в т.ч. с участие на специалистите по здравни грижи.
7. Предложени са насоки за овладяване на някои недостатъци на комуникацията с пациента, водещи до недостатъчната му информираност по отношение на лечебния процес.

Приносите на научните трудове на д-р Димитров са безспорни, достатъчни и имат оригинален и научно-приложен характер. Те удовлетворяват изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“.

Наукометрични показатели

Д-р Димитров е представил за участие в конкурса подробна справка за наукометрични показатели. Съдейки по нея, той е покрил съответните изисквания, посочени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и критериите на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ гр. Бургас. Разглеждайки приложената таблица, съпоставяща минималните изисквания на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас и показателите на кандидата, може да се заключи, че по някои от групите изискванията са значително надвишени. При минимум от общо 670 т. кандидатът постига 1673,29.

Таблица 1. Наукометрични показатели по точки: минимални изисквания на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас и показатели на кандидата

Група от показатели	Съдържание	Професор	Кандидат по конкурса (И. Димитров)
А	Показател 1	50	50
В	Показатели 3 или 4	100	100
Г	Сума от показателите от 5 до 9	250	656,49
Д	Сума от показателите от 10 до 12	150	615
Е	Сума от показателите от 13 до края (Е14 най-малко 60 точки)	120	251,8 (Е14 = 80 точки)
Общо		670	1673,29

Диагностично-лечебна дейност

От 2003 г., скоро след дипломирането си, до 2021 г. д-р Димитров работи в Първа клиника по нервни болести, УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна като невролог. Като утвърден специалист с дългогодишен опит, от началото на 2022 г. е назначен за Началник на Отделение по нервни болести към МБАЛ „Сърце и мозък“ - Бургас.

Заключение

Представената научна продукция, научноприложните и приложни приноси, квалификацията, учебната и клинична дейност, които напълно отговарят на приетите качествени и количествени критерии, ми позволяват да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително д-р Иван Николов Димитров, д.м.н. да заеме академичната длъжност „Професор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по специалност „Нервни болести“, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас.

гр. София, 10.11.2022 г.

Член на Научното жури:

/Акад. проф. д-р Л. Трайков, д.м.н./